

uzalem doet
ansch Juda,
ijk der twee
rgebleven in-
t.

oals die „in-
ettingen des
tent hier „In
was er een
even. In het
staatkundige
fen was daar
g, waarlangs
en. De dienst
n dienst van

gekomen wa-
n het Pascha
Ook daarin
EREN in het

EEREN mag
ij weer terug
Zijn Woord,
heid aan dat
HEERE ge-
samenroep-
doet het met
en rijk heeft
oedschap uit
binnen zegt,
eren Israëls,
in Abraham,
vaders.....”.

itige eenheid
er bij betrok-
aan de ééne
et naar bin-
kerk alleen
ok harten
ok waar. En
kant van de
et vanuit de
at voor hen,
er staan ook
Zich een ge-
dt zijn rege-

het ééne Pa-
mt allen op
ats en komt
er komt daar
den weg der
erbied toont
d en in het

r binnen het
ot terugkeer
is HEEREN,
n waarmede
erkelijke een-

nderwerping
EEREN niet
le menschen
schonken zou
aten smaken
heen.

van Hizkia
tten er mee,
den. Dat de
maakt werd
om.

amigen van
amen te Je-

oproep des
heid er. Die
erkvolk was,
in jukt.

t en daarom
rgadert, be-
ede ook ge-
reformeerd
van het ver-
t Woord uit
ep Gods tot
e eenheid
or steeds en
or de wetten
vinden kan
e vrede ook
ij weet, dat
pen had.

steekent dit,
Woord wil
door te er-
por den één,
ant Christus
ij allen ver-

J. A. V.

dezen tekst.

Balans van „Oosterbeek” (V. slot)

We willen — ons thans beperkende tot de gegevens inzake Oosterbeek II — deze artikelen gaan besluiten met een paar algemeene opmerkingen.

De eerste is: hoe wreekt zich het systeem, dat men gevolgd heeft. Men heeft met één ruwe pennestreek (beweerde „impasse” bij deputaten, oproep tot „doorbraak” van den arbeid der deputaten) zich losgemaakt van de feiten der kerkelijke geschiedenis, en van de goede orde in de kerk. In zóóverre is men overgestapt op het pad dergenen, die al jaren lang ditzelfde deden met effect van regelrechte kerkvervolgung. Het uitgangspunt betekende dus: conformiteit aan datgene, wat nu al jaren lang de kerken heeft gedompeld in de grootste ellende.

Voor mezelf ben ik overtuigd, dat deze handelwijze de verwarring vergroot en de verwijdering verdiept heeft.

Ik weet, dat in degenen, die met de onbekookte actie begonnen zijn, er onderscheidene zijn, wier harteklop, wat mij betreft, met den mijnen moge geharmonieerd blijven. Ze hebben zich bezorgd gevoeld over de gevolgen van de in 1944 aangerichte schade. Zie ik het wel, dan waren het voornamelijk volgende punten die hun aandacht boeiden:

1e, de politiek: moet de A.R. Partij verlaten worden?

2e, de sociale organisatie: is het C.N.V. niet meer goed?

3e, de Vrije Universiteit: kunnen we niet met behoud van kerkelijke bezwaren toch een beetje zachtmoediger gaan oordeelen en doen oordeelen over de V.U., temeer waar het toch alleen de theologen zijn, die de zaken verknood hebben?

4e, de Vereniging voor Calvinistische Wijsbegeerte: moet men ook Vollenhoven en Dooijeweerd vaarwel zeggen op Maandag, nadat ze het ons hebben gedaan op Zondag?

Och, ik kan er wel inkomen. En ik zou over al die punten nog wel het een en ander willen opmerken, als 't in een rustige sfeer nog mogelijk was, los van het geharrewar, dat we tegenwoordig beleven.

Maar dat men zich heeft laten vinden voor aansluiting bij een actie, die de hierboven gewraakte METHODE volgde, dát heeft de zaak hopeloos vertroebeld. Want met die methode was gemoed een hulpverlening aan wat het kerkelijk conflict zoo benauwend heeft gemaakt, en de belanghebbenden uiteendreef op de ergste manier: in onzuivere afteekening.

K. S.

Een meccano-zondebok

De synodocratische ds Schep heeft in zijn brochure, zoo hoorden we, heel wat droefs over zijn synodes gezegd; en..... het was nog lang de helft niet.

Maar hoe dè n k t hij nu over ons? Antwoord: niet best.

En: hoe spréékt hij over ons? Antwoord: niet recht.

Om te beginnen wordt het conflict onzuiver voorgesteld. De Synode heeft nimmer één der bezwaarden als ongereformeerd veroordeeld, zoo lezen we op bl. 9. Dat betwisten we. Zoowel in 1942, als in 1944, en nog in 1946, heeft ze vooropgesteld, en gehandhaafd, dat de bekende uitspraken naar Schrift en belijdenis waren. Wie ze niet aanvaardt, en daarbij blijft, is dan ipso facto als ongereformeerd veroordeeld.

Voorts wordt van ondergeteekende's in 1943 ingediend bezwaar tegen de bindend verklaarde uitspraken een onjuist beeld gegeven, bl. 15. Daar wordt beweerd, dat de „hoofdmoot” van dat bezwaar, althans dogmatisch, zich keert tegen de synodale leer van het vastgestelde tijds moment in het „houden voor wedergeboren”. Dat is onjuist. Dat „houden voor” als handeling der „(h)ouders” is natuurlijk onmiddellijk gegeven met het kind. Zoodra een kind er is, of eigenlijk reeds daarvoor, „houdt” men het ergens „voor”. Bedoelt ds Schep soms het tijdstip der wedergeboorte, dan wijzen we erop, dat ik de synode van 1943 erop gewezen heb, dat OP HAAR EIGEN STANDPUNT (waarin 1905 werd aangegeven) er minstens staan moest: wedergeboren of te wederbaren. Ik zei dat, om haar duidelijk te maken: als ge niet naar anderen belieft te luisteren, denk dan nog eens even aan u zelf, voordat ge den teerling werpt, zeggende tot iederen candidaat, die zich niet kan vinden in den onjuisten en tegenstrijdigen formule-voorraad: geen ambt ontvangt gij van Christuswege, ga weg. Maar hoofdmoot was: de uitspraken zijn deels onjuisten deels tegenstrijdig.

Daarom is er ook, en ziehier een tweede opmerking, niets onbegrijpelijk in de houding van ondergeteekende. Voor de zooveelste maal, en het zal best nog weer gebeuren, wordt, nú door deze brochure, munt geslagen uit het feit, dat ik vroeger tot de christelijke gereformeerden heb gezegd: wat volgens uw beweren wij allemaal gedwongen zijn te leeren krachtens 1905, dat leeren we niet, dat behoeven we niet te leeren en dat is ook niet bevolen te leeren met 1905. Heeft ooit

Editio castigata

Sedert eenige jaren is een dusgenaamde Gezinsbijbel in omloop, die zijn weg ook naar Gereformeerde gezinnen gevonden heeft. De overleden Prof. Dr. Joh. de Groot en Prof. Dr. J. H. Bavinek deden deze uitgave ter perse gaan. Als ge deze bijbeluitgave met den volledige bijbel vergelijkt, dan merkt ge, dat uw bijbel onder het professorale snoelmes gevallen is en — men vergeve ons het overspringen op een ander beeld — menige veer heeft moeten laten. Reden, waarom deze uitgave werd bezorgd was geenszins, dat degenen, die haar bezorgden van meening waren, dat de weggelaten bijbelgedeelten niet het geïnspireerde Woord van God zouden zijn. Van Prof. Bavinek althans zou D. E. C. het zelfs niet durven vermoeden.

Tot het uitgeven van dezen Gezinsbijbel wekte een ander, een paedagogisch motief, dus een reeds oude beweegreden. Men was n.l. van oordeel, dat het opvoedkundig onjuist moet geacht worden aan tafel, bij de huiselijke godsdienstoefening, den heelen bijbel te lezen. Er zijn bijbelgedeelten, die op zóódanige wijze over sexueele vragen handelen, dat men het niet ongevaarlijk vindt en vond ze in tegenwoordigheid van kinderen te lezen. Zooda de oude rabbijnen het bepaald onraadzaam vonden jeugdige personen in kennis te brengen met den inhoud van het Hooglied.

Een nieuwe idee ligt alzoo aan het verschijnen van zulk een editio castigata, een verbeterde uitgave van den bijbel niet ten grondslag. Integendeel: de praktijk om bepaalde bijbelgedeelten bij de huiselijke lezing over te slaan, bestond reeds lang. Maar de schiftingsarbeid wordt onzen huishouders thans bespaard; de bezorgers van den Gezinsbijbel hebben het noodige werk reeds verricht.

2

Bewonderaars van dezen Gezinsbijbel en van de praktijk van het overslaan van bijbelgedeelten bij den huishoudsdienst zijn we niet. Zelfs het uitsluitend paedagogisch motief lijkt ons niet aanvaardbaar.

Om te beginnen: wie den Gezinsbijbel gebruikt of bepaalde schriftgedeelten uit opvoedkundigen tact meent te moeten overslaan, sluit toch den volledige bijbel niet achter slot en grendel. In onze gezinnen ligt de bijbel voor alle leden van het gezin voor het grijpen. Voor de kleintjes, die een tekst moeten leeren voor de school; voor de wat grootten, die hem ge-

iemand het in zijn hoofd gehaald, ALLE ARGUMENTJES en details van dat langademige stuk als bindend te beschouwen? Niemand; ook ondergeteekende niet, die — het is meer dan eens publiek geëitend — openlijk had gezegd: het is LICHTZINNIG te spreken van onderstelde wedergeboorte. Dit was b.v. openlijk uitgesproken in 1934. Maar men liet ons vrij in zulke opmerkingen en uitspraken; en geen mensch dacht er aan, op de pacificatie van 1905 weer inbreuk te maken, zooda de jonge Kuiper had gedaan: Honig had rust gezocht, en we wilden geen herrie nu men zijn mond hield over die kuiperiaansche extremiteten. Maar toen de synode was gaan BINDEN aan dat ééne zinnetje: „wedergeboren”, en DAT vastleed voor candidaten, nadat ik in de commissie had tegengestemd, en toen ze Greijdanus' en anderen bezwaren had afgewezen, en de candidaten zou gaan binden aan wat ik al 9 jaar geleden LICHTZINNIG genoemd had, en hen wilde dwingen, Greijdanus en mij als docenten bij hun intrede in de kerken, tegelijk met Hel. de Cock, te verloochenen, en dat op drijven van de heeren Kuiper en Hepp, die de zaken ook al getoond hadden niet door te hebben, en toen ik aan zag komen: men werpt den teerling, want men holt verder, en dwingt nu ieder tot ja of neen inzake allang begraven extremiteten, TOEN was het VOLKOMEN in de lijn van mijn eigen inzichten, publiek bekend gemaakt, maar van synodocratische zijde almaar verwrongen, dat ik schreef: werp den teerling niet, maar denk nog eens na, eer ge den boel uit elkaar jaagt. Maar men was door het dulle heen: de hoogmoed liet zich niet meer binden. En bovendien was de heele sfeer vergiftigd.

Dat blijkt me nog weer nu.

Waar het was, weet ik niet meer. Maar er stond dan toch onlangs in een synodocratisch orgaan: Schilder gaf destijds aan den kerkeraad van Kampen het advies, dat die de classis zou verzoeken, dat die de particuliere synode zou opwekken om haar afgevaardigden naar de generale synode terug te roepen. Het synodocratische blad zei, en dát was voor mij een openbaring: stel je voor, als dat gebeurd was, dan was ineens heel Overijsel „omgegaan”. Het stond er misschien anders, ik weet het niet precies meer, maar 't kwam toch daarop neer. Dan was heel Overijsel met een slag ómgegaan. Over stag gegaan. Misschien wel zoiets als „vrijgemaakt”, of zoo.

Kijk, dat is nu een klein staaltje van de door wantrouwen vergiftigde mentaliteit waarin men de synode gebracht had. Als de particuliere synode had gedaan wat gesuggereerd werd, wel, dan waren er heel gewoon twee mannen naar huis geroepen. Meer niet. Het gereformeerde kerkrecht, dat verguisd en overtreden werd, zoo weer eens hebben gesproken; de synode zou hebben moeten zeggen: het wordt nu duidelijk dat we naar huis moeten gaan, want de kerken hebben op-

bruiken voor de knapenvereniging of voor een inleiding op de kleine-meisjesvereniging. En het komt ons paedagogisch gezien héél wat verkeerd voor als onze kinderen ontdekken: vader heeft wat overgeslagen, dan dat ze aanhooren wat en hoe de HEERE in heel de Schrift tot Zijn volk spreekt.

Want zulk een ontdekking prikkelt eerst recht de nieuwsgierigheid en wekt licht het vermoeden, dat er in den bijbel toch maar een en ander zou staan, dat niet door den beugel kan. En zoo worden onze kinderen juist tot sexueel-kromme gedachten gebracht en wordt er wantrouwen gevoed tegen het Heilig Woord van God.

Laat men toch rustig den bijbel voor 't grijpen laten liggen in onze gezinnen en aan tafel héél de Schrift lezen. Het is den Heiligen Geest wel toevertrouwd kuisch ook over onkuisheden te spreken! We moesten eens wat minder den bijbeltekst en de bijbellesing aanpassen aan den bedorven toestand van de harten van ons en van onze kinderen en eens wat meer onze harten en de sfeer in ons gezin aanpassen aan de Schrift.

Het moet maar kunnen, dat het „lied der liederen” aan onze tafels gelezen wordt. En als we Ezechiël 16 lezen, dan moesten we eens wat minder bibberen over de vraag, of het nu met Jantje niet verkeerd kan gaan en wat meer béven over het feit, dat de zonde van de verlaten van het verbond en van de ontrouw jegens den HEERE in Ezechiël's tijd en „heden ten dage” blijkbaar zóó groot is, dat God de HEERE er zóó fameus als in Ezechiël's profetie gebeurt, op schelden kan. Daar staan de verbondsverlaters geteekend, die nette, fatsoenlijke afgodendienaars, die van den HEERE afhoereeren en intusschen de taal van de Schriften maar zóó-zóó vinden.

Als we eens ophielden met de ooevaarspraatjes en op school, op catechisatie en in huis maar eens eerbiedig met onze kinderen Lukas 1 lezen en heel de kuische Schrift, dan doen we die kleintjes, die op straat meer wijsheid opdoen dan goed en nuttig is, een weldaad. Dan leeren ze ook over deze dingen de taal spreken, die de Heilige Geest leert. Dan hebben we geen editio castigata van den bijbel nodig, maar geeft de HEERE wellicht een editio castigata, een verbeterde uitgave van Jantje!

D. E. C.

gemerkt, dat we buiten ons boekje zijn gegaan, en dat is ook eigenlijk zoo; en dán was de zaak weer eens even gezond geweest. En, geen sprake van vrijmaking. Zóóver waren de slechte besluiten toen nog niet; die kwamen pas toen men den teerling was gaan werpen door de binding van candidaten.

Dat die zichzelf continuërende synode naar huis moest, werd toch wel duidelijk. WANT ER ZIJN ENKELE OUDERLINGEN heel behoorlijk de vergadering gaan groeten om naar huis te gaan, omdat ze voelden: we mogen niet blijven zitten in een vergadering, die niet gemachtigd is door de kerken. De eigenmachtige vergadering werd dus vanzelf al ontbonden; en dat was goed. Alleen maar, K. S. mocht het niet zeggen. Hij mocht het ook niet aan den gang brengen; ook niet nadat men vergeefs Greijdanus en hem had willen laten beloven, onder presie, dat zij zouden meedoen aan dat al-maar-blijven-zitten (beiden moesten immers beloven, dat besluit van maar-blijven-zitten lokaal te helpen uitvoeren!).

Maar dat men DACHT: als we hem zijn zin geven, dan is Overijsel „OM”, wel dat bewijst dat men door een waas zag. Jaren lang is er gestookt over bedoelingen, die we zouden hebben en waar we part noch deel aan hadden. Een overbekend staal: dr. H. H. Kuiper vertelde aan ieder, die het weten wilde, dat een bepaald predikant die in Haarlem was beroepen, daar was „geplaatst” door K. S. om hem, daar in Bloemendaal, tegen te werken. En in werkelijkheid was er geen hand uitgestoken inzake dat beroep. Ook toen dat praatje was rechtgezet, bleef het nog opgeld doen. Het is maar een greep: de sfeer was vergiftigd.

Als we nu terugkeeren tot 1944, en dan ds Schep, die eerst de feiten heeft misteekend, hooren zeggen, dat K. S. wat meer „geduld” had moeten hebben met die synode, die niet ineens zoo'n „omzwaa” kon meemaken, dan zeggen we: wat heeft een synode nu in le e r u i t s p r a k e n te maken met geduld of ongeduld van een man, die haar waarschuwt? Ze was gewaarachuwd: door mijn tegenstemmen (tegen de leeruitspraken-in-concept), en door de gravamina, en door de kerkelijke vergaderingen, en door mijn nog eens voor het laatst waarschuwend brief van 13 Dec. '43. Maar ze WOU en ze ZOU. Toen waren de candidaten GEBONDEN. En ze MOESTEN eerlijk spreken. Al wáre ondergeteekende honderd keer ongeduldig gebleken, moesten die candidaten soms zeggen: K. S. is ongeduldig en dus zullen we maar JA zeggen terwijl we NEEN bedoelen? En dus zullen we maar in 1944 de onderstelde wedergeboorte LEEREN, die die ongeduldige K. S. in 1934 lichtzinnige leer noemde? Da Schep moet niet de synode voorstellen als arm s'achtoffer van K. S.' ongeduld. Want ZIJ was bindende, K. S. heelemaal niet. De zaak staat net andersom: K. S. zei geduldig: bind niet, wacht nog wat, ik wil er wel over zwijgen, zoolang we nog samen stu-

deeren, werp den teerling niet. Maar de synode zei: wát geduld? we zijn allang geduldig geweest, ook met uzelf; en de zaak is rijp, en de candidaten ZULLEN „ja“ zeggen, of anders eruit. Zoo was niet de synode slachtoffer van K. S.' ongeduld, maar eerst de candidaten en toen de kerken werden slachtoffer van het synodale ongeduld.

Als nu ds Schep zijn synode — let wel: die beweert de rechter te zijn in Gods naam — psychologisch wil verklaren, tegen haar eigen verontwaardigd protest in, dan moet hij dat zelf weten; mij kan die psychologie maar matig interesseeren. Maar hij moet dan niet een psycho-technisch rapport opstellen, dat er naast is, en naar een zondebok zoekt, die den rechter partjeel moet excuseren. Een zondebok op bestelling leveren? Dank u.

Het is jammer, dat ds Schep, nu hem eindelijk de schellen deels van de oogen gaan, toch nog weer ze voor de oogen doet. Al zóu het waar zijn, dat ondergeteekende eerst de onderstelde wedergeboorte geprézen had (inplaats van ze lichtzinnig te noemen) wat gaat dat de synode aan, wat gaat het mij aan? Lagen de afgewezen bezwaarschriften er niet? Waarom negeert hij die? Waarom?

Wel, Oosterbeek móet schuld aan beide kanten hebben. Nu moet er een mecano-zondebok komen.

Als ds Schep thans schrijft: dat de uitspraak van 1905 ZELF bewijst, dat niemand de opvatting van het houden voor reeds wedergeboren, aan anderen mag opleggen, bl. 50, dan trekken we hem eens aan zijn jasje. We zeggen: waarde heer, dat schreef onder vele anderen ook K. S. destijds aan de christelijke gereformeerden, en dat schreef en sprak hij weer met anderen in 1934, toen hij het had over het „lichtzinnige“ van het spreken van onderstelde wedergeboorte, en dat herhaalde hij in zijn tegenstemmen in de commissie contra dr Ridderbos' leerformules, en dat schreef hij nog voor het laatst aan de synode in den brief van 13 Dec. 1943. Had hij het NIET gezegd, DAN zoudt u kunnen praten over een ommezwaai. Maar hij heeft het wél gezegd, toen u nog afwachtte. K. S.

Besluit van Vlaardingen

De kerkeraad der gereformeerde kerk van Vlaardingen, praeses dr F. L. Bos, heeft het volgende gepubliceerd:

„De kerkeraad, kennis genomen hebbende van de besluiten van Oosterbeek II, vastgelegd in elf punten, en lettende op de onrust van een deel der gemeente betreffende de houding van de kerkeraad ten opzichte van de zaak „Oosterbeek“, deelt de gemeente mede, dat hij in zijn vergadering van 21 Febr. '49 met meerderheid van stemmen heeft besloten:

1. Dat hij bedoelde besluiten heeft verworpen als basis voor samenspreking;

2. Dat hij betreffende de zaak „samenspreking“ zich stelt achter de besluiten, genomen door onze generale synode van Amersfoort;

3. Dat hij vurig hoopt en bidt, dat thans de onrust in de gemeente ophoude, opdat de kerkeraad in zijn werk niet meer belemmerd worde de gemeente Gods alhier, aan zijn zorgen toevertrouwd, te beaarden en te leiden naar het vaste Woord van haar Koning, die zijn Kerk alhier tot reformatie bracht, waarvoor alle krachten van dienaar des Woords, ouderlingen, diakenen en gemeente vereist zijn;

4. Dat hij voorts de gemeente nogmaals wijst op zijn schrijven van 26 Jan. j.l., en besluiten daarin vervat“.

Hier hooren we weer eens de oude klanken. Als nu de verwarring, die ook in Vlaardingen over het tot reformatie gebrachte leven gebracht is, verder wordt onderkend, en tegengegaan, dan kan de kerk weer gaan bloeien. K. S.

Van kust tot kust

Bij de firma Oosterbaan & Le Cointre, Goes, verscheen van de hand van „Rudolf van Recast“ een werk „Van Kust tot Kust“, 250 bl. Wanneer we het in deze rubriek aankondigen, hetgeen met warme belangstelling geschiedt, is dat, omdat we aan deze publicatie kerkelijke waarde toekennen.

Niet, alsof de schrijver zich in zijn blik beperkt zou hebben tot kerkelijke kwesties. Integendeel: men vindt er van alles en nog wat in vermeld, besproken, en ook in ettelijke foto's afgebeeld, uit het overstelpend vele, dat zich voordoet aan wie reist van (Atlantische) kust tot (Pacifische) kust, door Noord Amerika dus. We vinden schrijver hier in zijn kracht: hoe fors is al dadelijk die aanpak, hoeveel heeft hij waargenomen en onthouden, en hoe frisch is stijl en voorstellingswijze. Dit keurig uitgevoerde werk is over heel de linie in hooge mate onderhoudend, en instructief, omdat het zich nimmer opsluit in een eng kringetje.

Maar we wil-en toch onze lezers gaarne op het kerkelijk belang van dit boek wijzen. De schrijver is, evenals ik zelf, gast geweest van de Protestant Reformed Churches („als organisme“). Gelijik ondergeteekende, zoo is hij daar warm ontvangen, en zijn

behandeld, en eerlijk in allerlei debatten betrokken ook over kwesties van Heyns en Kuyper, vrijmaking en binding, en heeft hij alle predikanten van die kerken ontmoet, en op onderscheiden plaatsen rustig kunnen waarnemen en concluderen. En nu onze synode besloten heeft wegen te zoeken die tot afhandeling van de vraag der kerkelijke correspondentie kunnen leiden, zullen ongetwijfeld vele van onze lezers gaarne kennis willen maken met de toestanden, en personen uit deze kerken. Ze zullen er veel van kunnen te weten komen. Ook door de prettige en vlotte fotografische opnamen, die in het boek zijn gereproduceerd.

„Sectarisch“ is het boek niet in het minst. Het is waar, dat de auteur niet veel goeds zegt van de Chr. Ref. Church. Maar dat is niet te wijten aan blikver-nauwing. Onder de LEDEN der Chr. Ref. Church zijn er ettelijken, aan wie men de prettigste herinneringen kan bewaren, en van wie men zich prachtig werk weet te herinneren. Maar de OFFICIEELE organen van die kerk, en daarmee straks heel de instelling als zodanig zelf, heeft zich niet maar geblameerd in haar overrijd capiteuleeren voor de suggesties, die men van de zijde der V.U. haar op de mouw gespeld heeft, doch ze heeft nadien ook de gemaakte fouten herhaald. En heeft zich erin vastgezet. Daarom is het geen benepen vrijgemaakt mannetje, dat hier aan het woord is, om vriendelijkheden te lanceeren tegen andere vreemde sinjeuren, ginds in Amerika, doch een eerlijk verslaggever, die, we geven toe: gewaarschuwd door krasse feiten, een hiërarchisch régime, gedreven door een paar menschen, maar om zijn onbetwist gelaten gevolgen knellend en doodlijk, heeft onderkend voor wat het is, en nu terecht heeft ingezien, dat wát nog van het gereformeerde leven in Amerika kiemkrachtig is, zich heeft doen zien in de Protestant Reformed Churches, die niet zichzelf hebben opgeworpen, maar die haar bestaan in dezen vorm en onder dezen naam, hebben te danken aan de seclarische uitdrijvingsdaden van de synode van Kalamazoo, die Rev. Hoeksema onrecht gedaan heeft en nog doet, en zich met ongelukkige citaatjes uit een oude, maar hope-loos verknoede vertaling van het latijn van Mastrigt, met citaten dus, die de werkelijke Mastrigt niet eens geschreven heeft (als men zijn latijn maar nagaat) heeft vastgewerkt tot in het zielige.

We hopen, dat onze lezers dit boek zullen aanschaffen. Ze krijgen veel meer dan kerkelijke stof, maar niet het minst om deze laatste zou ik hun de lectuur willen raden. Droog en dor is het boek van Rudolf van Recast nergens. En dat zegt iets bij zulk een breede en gevarieerde stof. K. S.

Christus in Zijn lijden

Naar onze gewoonte moet de redacteur zijn eigen werk aankondigen. Zoo moge ik dan bij dezen de verschijning melden van den tweeden druk van het eerste deel van mijn „Christus in Zijn Lijden“. We hopen, dat de andere deelen binnen niet te langen tijd kunnen volgen.

Reeds lang bestond het voornemen van den tweeden druk. Tijdsgebrek heeft eerst de nieuwe bewerking vertraagd, en de oorlog later. In mijn „duikadres“ heb ik destijds langs omwegen de copie kunnen krijgen en ze toen onder handen genomen, met geen ander boek bij de hand dan de „Korte Verklaring“. Maar toen ik een eindje op weg was, kwam er bericht van een razzia (gezegende ondergrondse); papieren en kleeren en meer gingen in een groot zeil onder den grond (die er al spoedig wat over heen liet groeien) en na den oorlog hebben we de spullen weer opgegraven, de sporen van het vocht laten zich nog aanwijken, en de tijd was al weer zooveel opgeschoten..... En nu is het dan eindelijk zoover.

Of de uitgave onveranderd gebleven is? Natuurlijk niet, want dan waren uitgever en schrijver allang klaar geweest met zetten en proeven corrigeren. De copie is over heel de linie doorgezien, verbeterd, en ook wel aangevuld. De eerste druk bevatte in het eerste deel 464 pagina's; de tweede 584; en dit, terwijl de zetspiegel aanmerkelijk grooter geworden is, wijl het formaat vergroot is. In den eersten druk ontbraken de registers; die later door een zeer op prijs gestelde vriendelijkheid van den Heer J. v. Noort vervaardigd zijn en afzonderlijk verkrijgbaar geste'd. Thans zijn de registers voor elk deel in het plan opgenomen; hier vindt men dus een tekstregister (de niet met de vindplaats gemelde, maar toch verwerkte teksten zullen wel niet alle verslagen zijn, maar dat doet er niet toe), en een zaakregister. Ook van elke bladzijde wordt de hoofdzak, in korte formule gebracht, vermeld in de inhoudsopgave. Papier en lettertype zijn door den uitgever prachtig verzorgd.

Het schrijven van dit werk, dat zijn ontstaan dankt aan het feit, dat wijlen de Heer J. H. Kok mijn (meen ik) eerste preek voor „Menigerlei Genade“ (die te lang was) moest inkorten, en toen wel lezen moest, waarna hij besloot, me voor dit werk straks uit te noodigen, heeft destijds den auteur groote blijdschap gegeven. Er is sindsdien veel gebeurd in de wereld en in de kerk. Temeer tegen den achtergrond van dit alles was het mij thans een vreugde dit boek weer door te loopen en opnieuw in overweging te nemen. Voor mezelf ben ik overtuigd, dat het nu beter is dan den eersten keer. Het moge zijn weg weer vinden. K. S.

Nieuw Oosterbeeksch palliatief (VII, slot)

Uit Schrift en Belijdenis is in voorgaande artikelen aangewezen het recht en de plicht tot ratificering van synode-besluiten. Ook maant de historie de kerkeraden aan, goed uit de oogen te zien, en zich door synoden niet op sleepstouw te laten nemen.

Hoe is de gang van zaken geweest?

Onder het kruis en uit de verstrooiing zijn in ons land de plaatselijke kerken door Christus vergaderd. Eerst later kwam men als foederatie, als kerkenbond, tot kerkverband. Maar dan altijd zóó, dat iedere plaatselijke kerk haar volle macht en vrijheid in onderwerping aan Gods Woord en onder de heerschappij van haar eenig Hoofd Christus bleef behouden.

Vandaar dat men van den aanvang af sprak van de Nederlandsche gereformeerde kerken in het meervoud, in scherpe tegenstelling met Rome, dat vooropstelde de „katholieke“ kerk met het episcopaat en beweerde, dat de plaatselijke kerken slechts deelen zijn van 't geheel, en slechts zoolang ware kerken, als zij bij dat geheel zich houden en daaraan zich onderwerpen.

Dienzelfden kant gaan thans de gebonden kerken op, het gereformeerde spoor totaal bijster. Door en door Roomsche, onschriftuurlijk en ongodelijk is de door haar synoden gevoerde propaganda, dat men zich eerst te houden had aan hetgeen een synode besloot, eer men ging vragen wat de Heere spreekt in Zijn Woord, en dienavolgens de Belijdenis eischt en de Kerkenordening. Elke regerende synode is een pauselijke synode. En elke synode, die eischt: eerst mij gehoorzamen, is een antichristelijke synode. En zullen we ons nu op dat pad laten meetroonen? We denken er niet aan.

Rechtsdraads tegen zodanig fataal drijven in, gaat het gevoelen en bedoelen der Voorbereiders en Opstellers van onze kerkenordening.

Zoo heet het in de Voorrede der Acta van het Wezelsche Convent, waar het kerkverband is voorbereid, dat men naar het Woord Gods bijeengekomen was om in alle Nederlandsche Kerken eenparige overeenstemming te doen onderhouden niet alleen inzake de leer, maar ook in de orde zelve en in de kerkelijke regering. Maar dat tot invoering van het voorgestelde noodig zou zijn de bezegeling door de Nederlandsche dienaren met unanime toestemming.

Even verder (I, 6) wordt uitgesproken: „Want dat die dingen, welke gelijkelijk allen aangaan, hetzij nu, hetzij hierna, door een of andere kerk alleen zouden worden vastgesteld, zonder het oordeel van de andere kerken te raadplegen, op welke ze evenzeer betrekking hebben, dat komt niet overeen met de autoriteit der Schrift, noch met de billijkheid der wetten“. Dus: die zaken, „die in het algemeen op alle kerken en den gemeenen dienst zien“ beslisse niet elke kerk voor zich, maar dit geschiede op een synode. Gesteld echter eens, dat er om een of andere reden geen synode kan gehouden worden? In dat geval, zoo vervolgen de Wezelsche Artikelen, kiese men eenige mannen, die eerst elk voor zich of met zijn drieën een concept opstellen aangaande alle zaken, die de kerken in het gemeen aangaan; daarna moeten ze uit al die concepten een zeker formulier ontwerpen, „het welk óf door de stem van iedere kerk afzonderlijk en van alle kerken saam zal worden goedgekeurd, óf zoo iets verbetering behoefde, met eenparige toestemming verbeterd en in een juister vorm gebracht zal worden“.

Geen heerschappij van menschen, 't zij al of niet in synoden bijeen — alle nadruk valt op de vrijheid en zelfstandigheid der plaatselijke kerken, die elken voorslag van menschen hebben te toetsen aan het Woord des Heeren. Opdringing? Ik synode spreek, en gij, kerken hebt te buigen? Hoe volkomen vreemd is dergelijke aanmatiging aan het gedachtenklimaat, waarin het gereformeerde kerkrecht aanvankelijk zijn uitdrukking en formuleering hier te lande ontving. Wij herinneren hier nog eens aan de bekende uitspraak van de opstellers der Wezelsche Artikelen (V, 19), als het gaat over verlaten van of losmaking uit den dienst, waarin natuurlijk de classis gekend moet worden: „Nochtans meenen wij niet, dat aan de vergaderingen der classis enig recht in deze zaak over eenige kerk of hare dienaren toe te kennen zij, tenzij deze (kerk) hierin uit eigen beweging toestemme; opdat de kerk niet tegen haar wil beroofd worde van haar rechten gezag“.

Terwijl aan het slot (VIII, 22) verklaard wordt: „De Dienaars, die zich de moeite hebben getroost, deze (bepalingen) bijeen te brengen, wil en hiermee openlijk voor God en menschen betuigd hebben, dat zij bij het vaststellen van deze capita, welke tot zoover opgeteekend zijn ten bate van de goede conditie der Nederlandsche kerken, en haar uniforme en overeenstemmende regeling, dit door hen gedaan is zonder enig nadeel voor de andere kerken.....“. Daarom werd dan ook in de kerkenordeningen uitdrukkelijk melding gemaakt van het „gemeen accoord“ waarmee ze waren gesteld en aangenomen (Middelburg 1581,